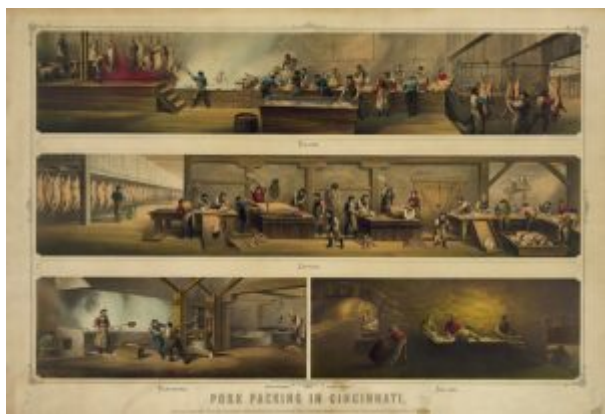

«Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ ΞΕΚΙΝΑ ΑΠ’ ΤΟ ΣΦΑΓΕΙΟ» (της Άννας-Μαρίας Δρουμπούκη)

Charles Patterson, Αιώνια Τρεμπλίνκα. Η συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα και το Ολοκαύτωμα, μετάφραση από τα αγγλικά: Κώστας Αλεξίου, Πράσινο Ινστιτούτο, 2014, 312 σελ.

Ο κύριος και κάτοχος της φύσης, άνθρωπος, επιβλήθηκε στα ζώα – ο φόνος των οποίων, προκειμένου να

χρησιμοποιηθούν ως τροφή, σύμφωνα με μια ισχυρή κριτική ανατρέπει τις ιδεολογίες του ανθρωπισμού. Ο Τσαρλς Πάττερσον, σε ένα βιβλίο αναφοράς, που κυκλοφορεί και στα ελληνικά, ισχυρίζεται ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά απέναντι στα ζώα ήταν προάγγελος του Ολοκαυτώματος. Αναδημοσίευση από το Books' Journal 54, Απρίλιος 2015 [TBJ]

«Νομίζω ότι πρέπει να διαβάζουμε μόνο βιβλία που μας τρυπάνε και μας καίνε. Αν το βιβλίο που διαβάζουμε δεν μας ξυπνάει σαν χτύπημα στο κεφάλι, γιατί να μπούμε στη διαδικασία να το διαβάσουμε εξ αρχής; Για να μας κάνει χαρούμενους; [...] Ένα βιβλίο πρέπει να είναι το τσεκούρι για την παγωμένη θάλασσα μέσα μας», Φραντς Κάφκα

Ο βραβευμένος με Νόμπελ συγγραφέας Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ, ο πρώτος κάτοχος Νόμπελ Λογοτεχνίας που έγραψε σε μια γλώσσα η οποία δεν είχε χώρα (γίντις), και ο δεύτερος χορτοφάγος που κερδίζει το βραβείο μετά τον Τζορτζ Μπέρναρντ Σω, στο μυθιστόρημα *Love and Exile: A Memoir*, γράφει για τα παιδικά του χρόνια και την ανάμνηση από ένα παζάρι της Βαρσοβίας:

Οι χασάπηδες άρχιζαν να ξεπουπουλιάζουν κόττες, πάπιες και χήνες ενόσω ήταν ακόμα ζωντανές και κυλιούνταν στο ίδιο τους το αίμα.

Σε ένα άλλο αυτοβιογραφικό του διήγημα, περιγράφει σκηνές από μια αγορά:

Καθώς είναι σούρουπο, το δριμύ φως από τις λάμπες αντανακλά στις λεπίδες των σφαγέων. Οι γυναίκες σπρώχνουν στην ουρά, η καθεμιά τους έχει φέρει το πτηνό της για σφαγή. Οι χαμάληδες φορτώνουν τα νεκρά πουλιά σε καλάθια και τα πάνε σ' εκείνους που τα τεμαχίζουν. Αυτή η κόλαση γελοιοποιεί όλες τις ανοησίες περί ανθρωπισμού. Από καιρό σκέφτομαι να γίνω χορτοφάγος και ορκίζομαι να μην ξανακουμπήσω κομμάτι κρέας ή ψάρι απ' αυτή τη στιγμή.

Αυτές οι σκηνές σφαγής στις οποίες ο Σίνγκερ έγινε μάρτυρας, του έκαναν μεγάλη εντύπωση. Αποφάσισε να αλλάξει νοοτροπία και ιδεολογία, η πρώτη κίνηση ήταν να απαρνηθεί το κρέας απ' την καθημερινή του διατροφή. «Ήθελα να γίνω χορτοφάγος επί σειρά ετών. Δεν μπορούσα να καταλάβω πώς μπορούμε να μιλάμε για οίκτο, να ζητάμε οίκτο και να μιλάμε περί ανθρωπισμού και ενάντια στην αιματοχυσία όταν την προκαλούμε εμείς οι ίδιοι – χύνουμε το αίμα ζώων και αθώων πλασμάτων», έγραφε. Όλο του το συγγραφικό έργο το διαπερνά μια αίσθηση διάχυτης ματαιότητας, που συνοψίζεται στην αθεϊστική του αντίληψη η οποία πηγάζει απ' την τόση αγριότητα που επικρατεί στον πλανήτη. Στο διήγημά του *The Slaughterer*, ο κεντρικός ήρωας, ραβίνος Γιόνα Μεϊρ που του έχουν αναθέσει τις σφαγές των ζώων του χωριού, υποφέρει απ' αυτή τη βάρβαρη καθημερινή πολύωρη εργασία, και αποστρέφεται στο τέλος κάθε πίστη στην ύπαρξη ενός φιλεύσπλαχνου, υποτίθεται, θεού που τα πάντα στέργει για την ανθρωπότητα:

Ένας βάνουσος θεός, συντρίβων πολέμους, θεός των εκδικήσεων. Δεν Τον υπηρετώ. Ο κόσμος είναι εγκαταλειμμένος!

Σε παρόμοιο ύφος, στο διήγημα *Meshugah*, αναφερόμενος στην απάνθρωπη μεταχείρισή μας στα ζώα, απεγνωσμένα φωνάζει ο

αφηγητής προς τον θεό: «Για να μας δείξεις τη δύναμη και τη σοφία Σου δημιούργησες αυτό το απέραντο σφαγείο;». Στο μεταφρασμένο και στα ελληνικά βιβλίο του *Εχθροί*, μια ερωτική ιστορία (εκδ. Καστανιώτη), πρωταγωνιστής της ιστορίας είναι πάλι ένας άνθρωπος με άμεση εμπλοκή στο Ολοκαύτωμα (κοινός τόπος στα περισσότερα έργα του Σίνγκερ), έχοντας χάσει ολόκληρη την οικογένειά του στα κρεματόρια. Η παρατήρηση ότι «όσον αφορά τη συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα, όλοι οι άνθρωποι είναι ναζί» υπάρχει διατυπωμένη ρητά στο βιβλίο. Αυτή η φράση ενέπνευσε καθοριστικά τον Πάττερσον, ο οποίος δανείστηκε απ' τον Σίνγκερ τον τίτλο *Αιώνια Τρεμπλίνκα* για το δικό του βιβλίο.

Η καλλιτέχνις Τζούντι Σικάγο, στο βιβλίο της *Holocaust Project: From Darkness to Light*, παραδέχεται ότι η ενασχόλησή της με το Ολοκαύτωμα ξεκίνησε όταν συνειδητοποίησε τη σύνδεση ανάμεσα στη βιομηχανοποιημένη σφαγή των ζώων και τη βιομηχανοποιημένη σφαγή των ανθρώπων, όταν κατάλαβε ότι το Άουσβιτς είναι μια δύσμορφη προέκταση των σύγχρονων τεχνολογιών απ' τις οποίες εξαρτιόμαστε. Ζωντανά πλάσματα στριμωγμένα σε άθλια κλουβιά, ζώα που κακοποιούνται πριν οδηγηθούν στο θάνατο, πρακτικές επεξεργασίας ζώων, η πλήρης εξόντωσή τους: «Στο Άουσβιτς είδα να συμβολίζεται ολόκληρος ο πλανήτης, και ήταν καλυμμένος με αίμα», γράφει συγκλονισμένη.

Το βιβλίο *Αιώνια Τρεμπλίνκα* εκδόθηκε στα τέλη του 2014 στην Ελλάδα. Ωστόσο, πριν γράψω το άρθρο αυτό έψαξα για κάποια άλλη βιβλιοκριτική που να έχει γίνει και διαπίστωσα με έκπληξη ότι δεν έχει γραφτεί τίποτα. Αυτό το βιβλίο-ορόσημο της διεθνούς βιβλιογραφίας, που έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 15 γλώσσες, στην Ελλάδα, προς το παρόν, έχει μάλλον περάσει απαρατήρητο. Η εξαιρετική μετάφραση από τον Κώστα Αλεξίου, και η έκδοση από το άγνωστο σε εμένα Πράσινο Ινστιτούτο, αξίζουν ιδιαίτερης μνείας. Δεν θα μπορούσε να μη μου κεντρίσει το ενδιαφέρον ένα βιβλίο που εκ πρώτης όψews εξομοιώνει τις σφαγές των ζώων με την απώλεια εκατομμυρίων ψυχών στα

κρεματόρια. Η αμέσως επόμενη αίσθηση ήταν αυτή της σοκαριστικής έκπληξης. Ο Πάττερσον μας δίνει μια μοναδική και ιδιότυπη ερμηνεία του φαινομένου του ναζισμού με μια επιχειρηματολογία εντελώς ασυνήθιστη, που με έκανε να κατατάξω την *Αιώνια Τρεμπλίνκα* στα πιο επιδραστικά για μένα βιβλία. Επιπροσθέτως, η μελέτη αυτή του Πάττερσον, ενός καθιερωμένου επιστήμονα, με σοβαρές έρευνες στο ενεργητικό του για τον αντισημιτισμό, είναι μεστή, εμπειριστατωμένη, και χρησιμοποιεί μεθοδολογικά εργαλεία αξιοζήλευτα για κάθε κοινωνικό επιστήμονα, αρδεύοντας από την πλούσια δεξαμενή της φιλοσοφίας, της θρησκείας, της λογοτεχνίας και, φυσικά, της ιστορίας του Ολοκαυτώματος. Η χρόνια ενασχόληση του συγγραφέα με το Ολοκαύτωμα τον είχε ήδη συγκλονίσει και τον ανάγκασε να αμφισβητήσει τις αξιώσεις του για τους ανθρώπους και τον κόσμο, κάτι πολλές φορές αναπόφευκτο για όλους όσοι ασχολούνται με αυτή τη δύσκολη περίοδο της σύγχρονης ιστορίας.

Θα αναλύσω την επιρροή και το ισχυρό αποτύπωμα που μου άφησε αυτό το βιβλίο, συμβάλλοντας καταλυτικά στην ήδη παγιωμένη συγκρότησή μου ως ζωόφιλης και χορτοφάγου. Είναι ένα έργο που δύσκολα θα αφήσει ανεπηρέαστους τους περισσότερους αναγνώστες, που ενδεχομένως όταν το τελειώσουν ίσως κάνουν καιρό να ξαναπλησιάσουν κρέας και ζωικά προϊόντα γενικότερα. Προσωπικώς, όταν το έκλεισα, σκέφτηκα ότι δικαιούμαι να ισχυρίζομαι πως άλλαξα ως άνθρωπος, όσο κι αν αυτό ενδεχομένως να ακούγεται υπερβολικό.

Η επίπλαστη ανθρώπινη ανωτερότητα

Ο συγγραφέας στην αρχή δεν μπορούσε να βρει κάποιον εκδότη αρκετά γενναίο για να τυπώσει αυτό το «ενοχλητικό» βιβλίο. Στον πρόλογο αναφέρει ότι, ως παιδί, αγνοούσε τον βαθμό στον οποίο η κοινωνία μας είναι χτισμένη πάνω στη θεσμοποιημένη βία ενάντια στα ζώα. Στο πρωτότυπο κείμενο, ο Πάττερσον προσδιορίζει τα ζώα χρησιμοποιώντας πάντα αρσενικό ή θηλυκό γένος και ποτέ ουδέτερο, αναφερόμενος κατ' αυτό τον τρόπο στα ζώα ως πρόσωπα. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση αυτή η επιλογή του, δηλωτική των προθέσεών του να μας καταστήσει σαφές εξ αρχής

ότι δεν υπάρχει στην ουσία καμία ιεραρχική κλίμακα κατώτερων και ανώτερων όντων.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια αναλυτική αναδρομή στην ανάκυψη του ανθρώπου ως κυρίαρχου είδους. Εξ αρχής παρατίθεται ένα χωρίο του Μονταίνιου για την υπέρμετρη αλαζονεία του ανθρώπου:

Ο άνθρωπος είναι το πιο καταστρεπτικό και πιο ευπαθές πλάσμα απ' όλα, και συνάμα το πιο αλαζονικό.[...] Είναι δυνατόν να φανταστεί κάποιος κάτι τόσο γελοίο όσο αυτό το αξιοθρήνητο και μίζερο πλάσμα, που δεν είναι καν κύριος του εαυτού του, να αυτοαποκαλείται άρχοντας του σύμπαντος;

Η δραματική τεχνολογική πρόοδος του ανθρώπινου είδους, το επονομαζόμενο «Μεγάλο Άλμα προς τα εμπρός», η χρήση δηλαδή εργαλείων, μουσικών οργάνων, τρόπων φωτισμού από τον *homo sapiens*, μέχρι την ανάπτυξη σύνθετης ομιλίας και γλωσσικών ήχων, αποτελούν τα ορόσημα που επέτρεψαν στους ανθρώπους να εκμεταλλευτούν τους «άφωνους» κατοίκους του πλανήτη και να πάρουν το μοιραίο προβάδισμα που τους τοποθέτησε στην κορυφή της ιεραρχικής κλίμακας αυτού του πλανήτη. Εκεί εδράζεται η αρχή του κακού. Η μετάβαση της ανθρωπότητας στην κτηνοτροφία ήταν το επόμενο βήμα και σήμαινε τη θανάτωση των ζώων για το κρέας τους, ή την εκμετάλλευσή τους για το γάλα, το δέρμα και την εργασία τους, ήδη από την αρχαία Εγγύς Ανατολή. Σε ένα μικρό κεφάλαιο για την εξημέρωση των ζώων και πώς αυτή επιτυγχάνεται σε διάφορους λαούς, εξιστορούνται ιστορίες απάνθρωπες και σχεδόν ανείπωτες, όπως για παράδειγμα το κόψιμο των όρχεων στα γουρούνια με μαχαίρια από μπαμπού στη Νέα Γουινέα, η σύνθλιψη των όρχεων των αρσενικών ζώων με πέτρα από τους Μασάι και τους Σόντζο της Τασμανίας ή το μπήξιμο μιας κοφτερής ακίδας στα ρουθούνια νεαρής καμήλας για να τρυπήσει τον μαστό της μητέρας (φυλή Ρουάλα). Η εξημέρωση και η υποδούλωση των ζώων μέσα από τέτοια και άλλα παρόμοια αναρίθμητα παραδείγματα δημιούργησε καταπιεστικές ιεραρχικές δομές ήδη απ' τα πανάρχαια χρόνια και οδήγησε στις ανθρώπινες εξουσιαστικές συμπεριφορές. Σύμφωνα με τον ιστορικό Κηθ Τόμας, «ο ανθρώπινος έλεγχος πάνω στα πιο αδύναμα πλάσματα

δημιούργησε μια αναλογική έννοια, πάνω στην οποία βασίστηκαν πολλές πολιτικές και κοινωνικές ρυθμίσεις». Πώς να μη συμπεράνουμε, ήδη απ' την αρχή της ανάγνωσης αυτού του κεφαλαίου, ότι η ασπλαχνία, η κοινωνικά αποδεκτή βία και η σκληρότητα που μας αποκόπτουν από ένα ευρύτερο αίσθημα συγγένειας με τους άλλους κατοίκους του φυσικού κόσμου έγιναν θεμέλιο της δυτικής κοινωνίας και του ιεραρχικού σκεπτικού μας; Ένα ακόμη εύλογο παράδειγμα: δεν είναι σύμπτωση το γεγονός ότι η περιοχή στην οποία υπάρχουν οι αποδείξεις της αρχής της γεωργίας, η Μέση Ανατολή, είναι και η περιοχή στην οποία ξεκίνησε η δουλεία. Η εξημέρωση και υποδούλωση των ζώων αποτέλεσε πρότυπο για την ανθρώπινη σκλαβιά διαχρονικά.

Στο ίδιο κεφάλαιο αναπτύσσονται και οι απόψεις διαφόρων θρησκειών για τα ζώα, με έμφαση στον ιουδαιοχριστιανισμό και στην εβραϊκή Βίβλο. Ενώ ο ιουδαϊσμός είναι ριζοσπαστικός ως προς το ότι αποδέχεται στην πράξη συγκεκριμένα βασικά δικαιώματα των ζώων, στην πράξη τα πράγματα είναι αλλιώς, και αυτό αποδεικνύεται από τις τελετουργικές θυσίες ζώων που απαιτούνται σε γιορτές όπως αυτή του Γιόμ Κιπούρ (τελετή Καπαρότ). Η αναδρομή στα σωζόμενα κείμενα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού δεν είναι λιγότερο αποθαρρυντική. Ο Αριστοτέλης εξίσωνε τα ζώα με άψυχα αντικείμενα, ο Κικέρων εξέφραζε τη διαχρονική αντίληψη της ανθρώπινης εξουσίας πάνω στα ζώα, ενώ ο χριστιανισμός, με εξαίρεση τον άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης ή τον άγιο Μπωναβεντούρα, επισημοποίησε την άποψη περί ανωτερότητας του ανθρώπινου είδους, τοποθετώντας μάλιστα τους ευρωπαίους χριστιανούς στην υψηλότερη βαθμίδα.

Ο διαχωρισμός ανθρώπων και ζώων διατηρείται μέχρι την πρώιμη σύγχρονη περίοδο, και μεγάλοι στοχαστές όπως ο Φράνσις Μπαϊήκον ή ο Καρτέσιος διακήρυτταν ότι τα ζώα ήταν άψυχες μηχανές, ανίκανα να συλλογιστούν και να αισθανθούν. Η καρτεσιανή «λογική» ήθελε τα ζώα να μην αισθάνονται καν πόνο, τα κλάματά τους, τα ουρλιαχτά και οι σφασμοί να αποτελούν απλώς κάποια εξωτερικά αντανάκλαστα, ασύνδετα με κάποια εσωτερική αίσθηση. Η αντίληψη ότι τα ζώα φτιάχτηκαν προς όφελος

του ανθρώπου, συμπληρώνει ο Πάττερσον, είναι πρωτοχριστιανική και αριστοτελική.

Στα σφαγεία του Σινσιννάτι. Λιθογραφία του 1873 που, σε τέσσερις εικόνες, αναπαριστά τη σφαγή, τον τεμαχισμό, το γδάρισμα και το αλάτισμα των χοίρων. Ehr Gott & Krebs – Office of the Librarian of Congress – Washington

Το Άουσβιτς ως νομοτέλεια

Οι ευρωπαϊκές και αμερικανικές ρατσιστικές θεωρίες αποκρυσταλλώθηκαν στη χρήση ρητορικών σχημάτων με ζώα. Όλοι έχουμε υποπέσει στο λάθος να παρομοιάσουμε ανθρώπους με κάποιο ζώο. Με παρόμοιο τρόπο διασύρθηκαν οι αμερικανοί ιθαγενείς από τους ευρωπαίους εξερευνητές και αποικιοκράτες. Αυτό στάθηκε η απαρχή μεγάλων γενοκτονιών. Ο ιστορικός Ντέιβιντ Στάναρντ γράφει ότι η ευρωπαϊκή θρησκευτική και πολιτισμική νοοτροπία που προκάλεσε τη γενοκτονία των ιθαγενών λαών της Αμερικής ήταν η ίδια νοοτροπία που παρήγαγε το Ολοκαύτωμα. Οι φυλές στην Αμερική αντιμετώπιστηκαν ως κατώτερες, οι ιθαγενείς ήταν «βάνουσα θηρία», «γουρούνια», «μπαμπουίνοι», «βάρβαροι», «ζώα που ελέγχονταν από τα πάθη τους», «ουρακοτάγκοι», «κλαψιάρικα κοπρόσκυλα». Σύμφωνα με τον Τσβετάν Τοντορόφ, οι στοχοποιημένοι Ινδιάνοι «ταυτίζονταν με ζώα προς σφαγή και τους έκοβαν όλα τους τα άκρα – μύτη, χέρια, στήθη, γλώσσα, γεννητικά όργανα–, μεταμορφώνοντάς τους κατ’ αυτό τον τρόπο σε άμορφους κορμούς, όπως όταν κλαδεύει κάποιος ένα δέντρο». Στην κατάκτηση των Φιλιππίνων από την Αμερική, στον επίλογο του Ισπανοαμερικανικού Πολέμου (1898), πραγματοποιήθηκαν εκστρατείες με τους ίδιους ρητορικούς χαρακτηρισμούς και με παρόμοια βαρβαρότητα. Ο πόλεμος αυτός χαρακτηρίστηκε «ερυθρόδερμος» και οι Φιλιππινέζοι «αράπηδες» και «ύπουλοι κιτρινιάρηδες», όρος που επανήλθε τόσο στον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο όσο και στον Πόλεμο του Βιετνάμ.

Ο Πάττερσον προσφέρει στους αναγνώστες μια πολύ χρήσιμη

επισκόπηση των χλευαστικών όρων και χαρακτηρισμών που αξιοποιήθηκαν κατά κόρον και στον Β' Παγκόσμιο, με επίκεντρο τις αγριότητες των Ιαπώνων κατά των Κινέζων τη δεκαετία του 1930. Η εφευρετικότητα των Ιαπώνων ήταν παροιμιώδης. Γι' αυτούς, οι Κινέζοι δεν είχαν μεγαλύτερη αξία από ένα γουρούνι ή ένα έντομο. Στην εν πολλοίς άγνωστη στους ευρωπαίους σφαγή της Νανκίν (1937), οι Κινέζοι της πόλης αυτής ρίχτηκαν σε λάκκους και κάηκαν ζωντανοί, ενώ οι αρουραίοι ενδεχομένως να τύγχαναν μεγαλύτερης συμπόνιας απ' τους ιάπωνες εισβολείς. Τα ζώα των κατοίκων της Νανκίν συνδέθηκαν με τις τύχες των ιδιοκτητών τους. Οι βούβαλοί τους παλουκώθηκαν και ψήθηκαν ζωντανοί, ενώ οι Ιάπωνες, επιπρόσθετα, άρπαξαν τους γαϊδάρους των Κινέζων και τους ανάγκασαν να συνουσιάζονται για τη διασκέδασή τους.

Φυσικά, σε αυτή την ανάλυση δεν θα μπορούσε να λείπει η πρακτική της μείωσης των Εβραίων μέσω της παρομοίωσής τους με ζώα, ήδη από την πρώιμη χριστιανική ιστορία. Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχει γράψει ότι η συναγωγή είναι «φωλιά θηρίων», ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης αποκάλεσε τον εβραϊκό λαό «φυλή από οχιές», ο Μαρτίνος Λούθηρος αποκήρυξε τους Εβραίους ως «γουρούνια» και «λυσσασμένα σκυλιά» όταν δεν μπόρεσε να τους μεταστρέψει στο δικό του δόγμα, ενώ είχε καταστήσει σαφές ότι «η τελική λύση στο εβραϊκό πρόβλημα είναι ο θάνατος». Σε αυτή την άενη εξύβριση του Εβραίου ως Άλλου, ως ανθρώπου με τερατώδη και ζωώδη χαρακτηριστικά, συνέβαλε και ο Χέγκελ, που υποστήριξε ότι δεν μπορούσαν ποτέ οι Εβραίοι να ενσωματωθούν στη γερμανική κουλτούρα επειδή ο υλισμός και η απληστία τους παρακινούσαν να ακολουθήσουν μια «ζωώδη ύπαρξη».

Η ανάλυση καταλήγει, προφανώς, στη ναζιστική Γερμανία. Ο Χίτλερ στο λιβελογράφημά του, *Ο Αγών μου*, έγραφε για τους Εβραίους-φορείς μικροβίων που μολύνουν την τέχνη και τον πολιτισμό, για τους «αρουραίους» ή ενίοτε τις «αράχνες που ρουφάνε αργά το αίμα του λαού». Η χρήση ζωικών επιθέτων υποβίβαζε τα θύματα, τα απανθρωποποιούσε, με αποτέλεσμα οι μαζικές δολοφονίες να νομιμοποιούνται ως προς τον ηθικό τους

αντίκτυπο και να φαντάζουν λιγότερο τρομερές για τους δολοφόνους. Τα θύματα ήταν υποτιμημένα, ο γερμανικός λαός πείστηκε ότι η καταστροφή των Εβραίων ήταν απαραίτητη.

Σφαγεία

Στο επόμενο κεφάλαιο, ο Πάττερσον αναφέρεται στα βιομηχανικά σφαγεία του 19ου αιώνα στην Αμερική, σε πόλεις όπως το Σινσιννάτι και το Σικάγο. Το Σινσιννάτι ήταν το κέντρο της ακμάζουσας τοπικής αγοράς χοιρινού, και μέχρι το 1847 διέθετε 40 σφαγεία. Ο σκληρός τρόπος με τον οποίο μεταχειρίζονταν οι Αμερικανοί τα οικόσιτα ζώα έκανε τότε μεγάλη εντύπωση στους νεοφερμένους ευρωπαίους μετανάστες. Η αμερικανική κρεατοβιομηχανία λειτουργούσε τον 19ο αιώνα με αρχαϊκούς και προνεωτερικούς ρυθμούς και τρόπους. Στο Σινσιννάτι, οι εργάτες που συσκεύαζαν τα γουρούνια, στην κυριολεξία, πατούσαν πάνω στις πλάτες τους, χτυπώντας το καθένα θανάσιμα στο κεφάλι με ένα σφυρί. Στην πρωτεύουσα της σφαγής τον 19ο αιώνα, το Σικάγο, τα λεγόμενα Κονσερβάδικα, αχανείς εκτάσεις που αποτελούσαν την πρώτη βιομηχανία μαζικής παραγωγής κρέατος, οι συνθήκες σφαγής των ζώων παρέμεναν άγνωστες ώσπου ένας σοσιαλιστής κοινωνικός κριτικός, μυθιστοριογράφος, πολιτικός συγγραφέας και δημοσιογράφος, ο Άπτον Σίνκλερ, «τρύπωσε» στα Κονσερβάδικα για επτά βδομάδες και κατέγραψε λεπτομερώς ό,τι έβλεπε. Αργότερα, το 1943, κέρδισε το βραβείο Πούλιτζερ.

Οι εμπειρίες του Άπτον Σίνκλερ έχουν καταγραφεί στο βιβλίο του, *Ζούγκλα*. Εκεί, η φρίκη των σφαγείων, οι βάρβαρες συνθήκες εργασίας, η φτώχεια που φτάνει στα όρια της εξαθλίωσης, οι αρρώστιες, η διαφθορά, η απελπισία, αποκαλύπτονται μέσα από τα μάτια του Γιούργκις Ρούντκους, ενός νεαρού λιθουανού μετανάστη, που ήρθε στον Νέο Κόσμο με την αρραβωνιαστικιά του και την οικογένειά της για να ξεκινήσουν μια νέα ζωή. Η *Ζούγκλα* εκδόθηκε το 1906, ξεσήκωσε την κατακραυγή του κοινού και ανάγκασε την κυβέρνηση να διατάξει έρευνες, που οδήγησαν στο νόμο περί καθαρής τροφής. Καθιέρωσε επίσης τον νεαρό τότε συγγραφέα ως σταυροφόρο των δικαιωμάτων των εργαζομένων και ως έναν από τους καλύτερους παγκοσμίως ομιλητές υπέρ της ισότητας

και της ανθρωπιάς. Ο Ρούντκουσ ζητάει δουλειά στα Κονσερβάδικα, και οι σκηνές που αντικρίζει τον αφήνουν άφωνο:

Καθώς κάθε γουρούνι δένεται και κρεμιέται ανάποδα, ο αθροιστικός ήχος των στριγκλιών τους γίνεται τόσο δυνατός, που δημιουργεί μια συγκλονιστική οχλοβοή. Οξείες και βαθιές κραυγές, γρυλίσματα και θρήνοι αγωνίας. Μετά ερχόταν στιγμιαία γαλήνη και αμέσως ένα νέο ξέσπασμα, πιο δυνατό από ποτέ, θα έφτανε μεμιάς σ' ένα εκκωφαντικό αποκορύφωμα. [...] Ακόμα και ο πιο πεζός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να μη σκεφτεί τα γουρούνια: ήταν τόσο αθώα και έρχονταν μέχρι εδώ με τόση εμπιστοσύνη και οι διαμαρτυρίες τους ήταν τόσο ανθρώπινες – και πόσο πολύ είχαν το δίκιο με το μέρος τους!

Στα Κονσερβάδικα οι εργάτες κλωτσούσαν και χτυπούσαν τα μοσχάρια, οι «χασάπηδες» και οι «γδάρτες» τα πετσόκοβαν. Ακόμα και τα απομεινάρια των ζώων δεν έμεναν ανεκμετάλλευτα: δεν σπαταλιόταν κανένα κομμάτι οργανικής ύλης, καθώς τα κεφάλια και τα πόδια θα αποτελούσαν υλικό κόλλας και τα κόκαλα λίπασμα. Το άγριο, αχανές σύμπαν των Κονσερβάδικων άλλαξε τον τρόπο της σκέψης και της ζωής του Ρούντκουσ στη Ζούγκλα, που πλέον έβλεπε τη βιομηχανία κρέατος σαν τη «μετενσάρκωση της τυφλής και αναίσθητης Απληστίας» και ως την «υλική υπόσταση του καπιταλισμού».

Ο Πάττερσον κάνει μνεία και ενός άλλου βιβλίου, *DeadMeat*, της πολιτικοποιημένης καλλιτέχνιδος Sue Coe, η οποία επισκέπτεται αμερικανικά σφαγεία σχεδόν έναν αιώνα μετά τον Σίνκλερ και αποτυπώνει την εμπειρία της στο χαρτί, όχι μόνο μέσω της γραπτής μαρτυρίας της αλλά και με ζωγραφιές. Παρ' ότι πλέον οι σύγχρονες κρεατοβιομηχανίες χρησιμοποιούν νέες μεθόδους θανάτωσης, η Coe διαπίστωσε ότι στην ουσία τίποτα δεν είχε αλλάξει απ' την εποχή του Σίνκλερ. Για τις αγελάδες η διαδικασία σφαγής ακόμα ξεκινάει με τον «χτυπητή», ο οποίος, αντί να χρησιμοποιεί βαριοπούλα, πλέον χτυπάει τις αγελάδες με ένα πιστόλι με βέλος, που λέγεται «πιστόλι αναισθητοποίησης». Η Coe ζωγράφησε όσα είδε: αγελάδες με σπασμένη μέση, μερικές που πριν να τους κόψουν το λαιμό δεν τις έχουν

αναισθητοποιήσει επαρκώς, τρομοκρατημένα ζώα, πολλές φορές παγωμένα γιατί τα είχαν παρατήσει για ώρες σε συνθήκες παγωνιάς σε ανοιχτούς χώρους – μια *Κόλαση* του Δάντη με ήρωες ζώα. Σήμερα, οι γραμμές παραγωγής στα σφαγεία διαχειρίζονται περί τα 1.100 ζώα την ώρα, πράγμα που σημαίνει ότι ένας απλός εργάτης σκοτώνει ένα ζώο ανά μερικά δευτερόλεπτα. Μόλις το 1958 το Κογκρέσο πέρασε τον Νόμο περί Ανθρώπινης Σφαγής, προτείνοντας τη χρήση ενός μηχανισμού αναισθητοποίησης, και το 1978 τροποποίησε τον Νόμο έτσι ώστε να καλύπτει όλα τα σφαγεία που υπόκεινται σε ομοσπονδιακούς ελέγχους.

Το κεφάλαιο κλείνει με μια εκτενή αναφορά στα έργα και τις ημέρες του Χένρυ Φορντ, του γνωστού κατασκευαστή αυτοκινήτων, ο οποίος στην αυτοβιογραφία του γράφει ότι η έμπνευσή του για τη γραμμή συναρμολόγησης προήλθε από μια επίσκεψη που έκανε νέος σε ένα σφαγείο στο Σικάγο. Ο Φορντ είχε εντυπωσιαστεί από την αποτελεσματικότητα της μεθόδου σφαγής των ζώων. Αργότερα, είναι γνωστό, ο Χίτλερ έπλεξε το εγκώμιο του Φορντ, τον θεωρούσε σύντροφο εν όπλοις και στο γραφείο του στο Μόναχο είχε ένα τεράστιο πορτρέτο του. Ο Φορντ δημοσίευσε τέσσερα αντισημιτικά φυλλάδια και ένα βιβλίο με τίτλο *Ο διεθνής Εβραίος*, που μάλιστα έγινε μπεστ σέλερ.

Όλα λοιπόν συνδέονται με έναν τρόπο και, όπως κατέδειξε αργότερα ο 20ός αιώνας, οι μαζικές δολοφονίες στα πρότυπα της γραμμής συναρμολόγησης που διεξήγαγε η ναζιστική Γερμανία απείχαν μόνο ένα βήμα από τις βιομηχανοποιημένες εκτελέσεις που συνέβαιναν στα αμερικανικά σφαγεία. Η πανάρχαια αιτιακή αλυσίδα, που έχει ήδη περιγραφεί από τον Πάττερσον, εκκινεί από τα σφαγεία για να οδηγήσει στο φορντικό εργοστάσιο και από εκεί στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Το σχήμα αυτό δεν είναι καθόλου άγνωστο, τουλάχιστον σε όσους έχουν μελετήσει το έργο του γνωστού ιστορικού Έντσο Τραβέρσο, *Οι ρίζες της ναζιστικής βίας*, ο οποίος επίσης αναφέρεται στα σφαγεία και στον σειριοποιημένο τρόπο παραγωγής του φορντικού εργοστασίου, που αποτέλεσαν ιδεατά πρότυπα για τη ναζιστική Γερμανία.

Οι «μονάδες αγωνιώδους θανάτωσης», τα σφαγεία, έχουν δομικές

ομοιότητες με τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, ενώ οι μέθοδοι εξημέρωσης και αναπαραγωγής των ζώων (υποχρεωτική στείρωση, θανατώσεις με ευθανασία) οδήγησαν γραμμικά στα ναζιστικά ευγονικά μέτρα, έχοντας προσφέρει την αναγκαία τεχνογνωσία. Το ίδιο το γεγονός ότι οι ναζί, πριν σκοτώσουν τα θύματά τους, τα μεταχειρίζονταν σαν ζώα, συντείνει στο συμπέρασμα ότι καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας μας ως κυρίαρχου είδους χρησιμοποιήσαμε την καταπίεση των ζώων ως πρότυπο και θεμέλιο για την καταπίεση του ενός ανθρώπου απ' τον άλλο.

Ο Τέοντορ Αντόρνο παρατηρούσε ότι «το Άουσβιτς ξεκινάει κάθε φορά που κάποιος βλέπει ένα σφαγείο και σκέφτεται: είναι απλώς ζώα».

Ο μύθος της ζωοφιλίας των ναζί

Τα τελευταία τέσσερα κεφάλαια του βιβλίου είναι, κατά τη γνώμη μου, τα πιο ενδιαφέροντα, γιατί επικεντρώνονται σε μικροϊστορίες ανθρώπων που έζησαν το ναζισμό, είτε απ' την πλευρά του θύτη είτε ως θύματα. Ο διοικητής του Άουσβιτς, Ρούντολφ Ες, αποκαλούσε το στρατόπεδο «το μεγαλύτερο ανθρώπινο σφαγείο που είδε ποτέ η ανθρωπότητα» – μάλιστα ήταν ο ίδιος ιδιοκτήτης σφαγείου και χασάπικου, στοιχείο που προσδίδει μια δραματική ειρωνεία στη βιογραφία του. Στο κεφάλαιο «Δίχως ένα δάκρυ ως φόρο τιμής», ο Πάττερσον αποδομεί το μύθο περί ζωοφιλίας των Γερμανών. Στην πραγματικότητα, οι Γερμανοί δεν συμπαθούσαν όλα τα σκυλιά, αλλά μόνο τα δικά τους, τα «γερμανικά». Τα σκυλιά που είχαν εβραίους ιδιοκτήτες τα σκότωναν, για τον ίδιο λόγο άλλωστε σκότωναν σκυλιά ακόμα και στο Γκέτο της Βαρσοβίας. Το 1942 τέθηκε σε ισχύ το «Διάταγμα Απαγόρευσης Κατοχής Κατοικιδίων από Εβραίους», που ανάγκασε τον γνωστό ημερολογιογράφο Βίκτορ Κλέμπερερ και τη γυναίκα του να τερματίσουν τη ζωή του αγαπημένου τους γάτου, που ήταν πάντοτε στήριγμα γι' αυτούς. Πολλά μέλη των Einsatzgruppen περνούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους σκοτώνοντας ζώα σε παράνομο κυνήγι, ενώ και η υποτιθέμενη χορτοφαγία του Χίτλερ αποτελεί στοιχείο της προσωπικής του μυθολογίας, που προσπάθησε να πλάσει ο προπαγανδιστής Γκαίμπελς. Ο

υποτιθέμενος ασκητισμός του «Φύρερ», σύμφωνα με τον οποίο δεν κάπνιζε, δεν έπινε, δεν έτρωγε κρέας και δεν σχετιζόταν με γυναίκες, είναι μυθοποιητικές προσπάθειες του Γκαίμπελς να αναδείξει την ολοκληρωτική αφοσίωση, τον αυτοέλεγχο και την εγκράτεια που, υποτίθεται, έκαναν την προσωπικότητα του Χίτλερ να ξεχωρίζει.

Ωστόσο, ο Χίτλερ απλώς έπασχε από δυσπεψία και οξείες στομαχόπονους, μετεωρισμό (είχε τυμπανισμό στο στομάχι) και ανεξέλεγκτη εφίδρωση, γι' αυτό και πρόσεχε τη διατροφή του. Δεν υπήρχαν κάποιες άλλες, υποτίθεται βαθιά υψηλές αιτίες. Σύμφωνα με τους βιογράφους του, λέρωνε τα εσώρουχά του, και επειδή φοβόταν μην πάθει καρκίνο, όπως η μητέρα του, φρόντιζε κατά καιρούς να καταναλώνει λαχανικά. Αυτά όλα μπορεί να φαίνονται γλαφυρές και υπερβολικές λεπτομέρειες, όμως ο «Φύρερ», εκτός των βαθιά ψυχολογικών του προβλημάτων, έπασχε από πολλαπλές διαταραχές, ειδικά στο πεπτικό σύστημα, και ντρεπόταν μήπως εκδηλωθούν αυτά τα φαινόμενα στις δημόσιες ομιλίες του, που τόσο καλά προετοιμάζε για ώρες μπροστά στον καθρέφτη του. Παρά ταύτα, ο Χίτλερ δεν απαρνήθηκε ποτέ τα αγαπημένα του πιάτα κρεατικών, ειδικά τα λουκάνικα Βαυαρίας, ήταν παροιμιώδης γλυκατζής, ενώ όταν πήρε την εξουσία το 1933 έθεσε εκτός νόμου όλες τις χορτοφαγικές ενώσεις της χώρας συλλαμβάνοντας τους επικεφαλής τους, ενώ έκλεισε και το μεγαλύτερο περιοδικό με θέμα τη χορτοφαγία, που εκδιδόταν στη Φραγκφούρτη. Όσο για τη φήμη ότι ήταν φιλόζωος, το ότι είχε κυνηγόσκυλα στο καταφύγιό του και το ότι αγαπούσε ιδιαίτερα την «Μπλόντι», έναν γερμανικό ποιμενικό που είχε μαζί του και στο καταφύγιό του πριν αυτοκτονήσει, δεν σημαίνει ότι γενικότερα μεταχειριζόταν καλά τα ζώα. Το 1926 είχε χτυπήσει το σκύλο του βάνουσα, μαστιγώνοντάς τον, παρουσία της Μίμι Ράιτερ, ερωμένης του για πολλά χρόνια, ενώ άλλες μαρτυρίες κάνουν λόγο για εξαιρετική βαναυσότητα του Χίτλερ προς τα ζώα, με βασικό κίνητρο την επίδειξη υποτίθεται αρρενωπότητας, αρχηγικών προσόντων και δύναμης.

Η ναζιστική Γερμανία, κατόπιν όλων αυτών, απαγόρευσε όλες τις

χορτοφαγικές ενώσεις στα εδάφη που είχε καταλάβει, και οι διώξεις ανάγκασαν τους χορτοφάγους να φύγουν απ' τη χώρα ή να δραστηριοποιούνται κρυφά. Εμβληματικό παράδειγμα του γερμανικού ειρηνιστικού και χορτοφαγικού κινήματος ήταν ο EdgarKupfer-Koberwitz, που συνελήφθη απ' την Γκεστάπο για να καταλήξει στο Ντάχαου, όπου παρέμεινε πέντε χρόνια. Εν τούτοις, γενικώς, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι διοικητές και οι ανώτεροι αξιωματούχοι, δεν παραπονούνταν ποτέ για κακή διατροφή. Ο Πάττερσον, πάντοτε λαμβάνοντας υπ' όψη τη μεγάλη βιβλιογραφία γύρω απ' το θέμα των στρατοπέδων, και κρίνοντας από τα ημερολόγια των εκτελεστών των στρατοπέδων, τονίζει ότι στα στρατόπεδα οι τροφές με βάση το κρέας ήταν απ' τις μεγαλύτερες απολαύσεις των διοικητών. Σε πολλά γράμματα προς τις οικογένειές τους γράφουν ότι πρέπει να τρώνε καλά και να πίνουν εξαιτίας της φύσης της δουλειάς τους.

Προσωπικές βιογραφίες: οι φωνές των επιζώντων

Τι γίνεται όμως με εκείνους που επιστρέφουν απ' τα στρατόπεδα και με τα παιδιά των επιζώντων; Ο καθηγητής ψυχιατρικής Leo Eitingerείχε συμπεράνει ότι οι πρώην κρατούμενοι των στρατοπέδων διακατέχονται από μεγαλύτερη ευαισθησία και ενσυναισθητική ικανότητα, σε σχέση με τα άλλα πλάσματα αυτού του κόσμου. Και αυτό είναι αλήθεια, πολλοί επιζώντες ακολούθησαν καριέρες σε επαγγέλματα που προσφέρουν βοήθεια στον συνάνθρωπο – γιατροί, ψυχοθεραπευτές, δάσκαλοι κ.ά. Κυρίως, όμως, πολλοί πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους σε μεγάλες φιλοζωικές οργανώσεις στον κόσμο – αυτούς αναφέρει ονομαστικά ο Πάττερσον. Δεν θα αναφερθώ αναλυτικά στην προσφορά τους, καθώς η αφήγηση είναι μεγάλη και αποτελείται από ψηφίδες ανιδιοτέλειας, αυτοθυσίας, ακτιβιστικής δράσης ανθρώπων που γνώρισαν οι ίδιοι τη φρίκη των στρατοπέδων πριν αποκτήσουν βαθιά συμπόνια για όλες τις μορφές ζωής του πλανήτη. Η στρατοπεδική εμπειρία ήταν καθοριστικά διαμορφωτική γι' αυτούς, έτσι απέκτησαν μια έμφυτη ανάγκη να σώσουν ζωές. Ακολούθησαν τη διδαχή του Ταλμούδ («Όποιος σώζει μια ζωή, σώζει τον κόσμο όλο») και πολλοί εξ αυτών τόνισαν στον

συγγραφέα ότι αισθάνονται πως, κατά κάποιον τρόπο, διορθώνουν το κακό που έκαναν κάποτε οι ναζί στον λαό τους.

Ο Άλεξ Χέρσαφτ, κρυμμένο παιδί στην αγροτική Πολωνία, έχασε τον πατέρα του απ' τους ναζί και έζησε στο γκέτο της Βαρσοβίας. Οι τραυματικές του εμπειρίες τον οδήγησαν στη χορτοφαγία και στην ανάληψη ενεργού ρόλου ως ηγετικού στελέχους του αμερικανικού κινήματος για τα ζώα. Ο ίδιος δήλωσε: «Ξέρω από πρώτο χέρι πώς είναι να σε μεταχειρίζονται σαν αντικείμενο. Σύντομα ανακάλυψα ότι τα πιο καταπιεσμένα πλάσματα στον πλανήτη είναι τα μη ανθρώπινα ζώα». Η Μπάρμπαρα Στάγκνο έχασε σε μικρή ηλικία τους παππούδες της απ' τους ναζί – εξολοθρεύτηκαν στην Τρεμπλίνκα, στρατόπεδο εξόντωσης στα πολωνικά εδάφη. Η ίδια πιστεύει ότι όσο πιο πολύ αναμειγνύεται κάποιος στον αγώνα υπέρ των ζώων, τόσο πιο απόμακρος νιώθει απ' την κοινωνία. Η γνωριμία της με φιλόζωους συνανθρώπους της την έκανε να αναθαρρήσει για την ύπαρξη ανθρώπινης καλοσύνης, αίσθηση που είχε απολέσει ολοκληρωτικά μετά την εμπειρία του Ολοκαυτώματος.

Ο Έρικ Μάρκουσ έχασε τον παπού του στο Άουσβιτς από δυσεντερία. Αισθάνεται ότι οι εβραϊκές του πεποιθήσεις βρίσκονται σε αρμονία με τα χορτοφαγικά του ιδεώδη. Έγινε ο ιδρυτής του Vegan.com, μιας απ' τις πιο δημοφιλείς χορτοφαγικές σελίδες στο Ίντερνετ, ενώ το βιβλίο του για την αυστηρή χορτοφαγία (*Vegan: The New Ethics of Eating*) έχει πουλήσει περισσότερα από 25.000 αντίτυπα. Τι ρόλο έπαιξε το παρελθόν της οικογένειάς του στην επιλογή αυτού του τρόπου ζωής; «Στην ηλικία των 5 ετών έμαθα για τη μεθοδευμένη σφαγή που διέπραξαν οι ναζί. Αναμφίβολα, αυτό με ευαισθητοποίησε και με έκανε να αναλάβω άμεσα δράση, όταν στα 19 μου είδα σκηνές από το εσωτερικό ενός σφαγείου».

Ο Πάττερσον αναφέρει πολλές μικροϊστορίες, μόνο να σταχυολογήσω μερικές στάθηκε δυνατόν. Όμως μια συγκεκριμένη ιστορία, αυτή του Χένρι Σπίρα, μπορεί να συνοψίσει όλα όσα προαναφέρθηκαν. Με την οικογένειά του απέδρασε απ' το Αμβούργο τη Νύχτα των Κρυστάλλων το 1938, με προορισμό την Αμερική.

Έγινε ναυτικός, εργάτης, μεταπολεμικά δραστηριοποιήθηκε ως συνδικαλιστής, για να εξελιχθεί σε έναν απ' τους γνωστότερους ακτιβιστές για τα δικαιώματα των ζώων, ήδη από νεαρή ηλικία. Εισέβαλε στο Αμερικάνικο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, στο υπόγειο του οποίου επί 18 χρόνια ψυχολόγοι έκαναν πειράματα σε γάτες αφαιρώντας μέρη του εγκεφάλου τους, και απελευθέρωσε τα ζώα. Κατάφερε μάλιστα να σταματήσει τα πειράματα ζωτομίας και να κλείσει το εργαστήριο. Σε άλλη καμπάνια, ο Σπίρα κατάφερε να σταματήσουν οι εταιρείες Revlon και Avon τη δοκιμή προϊόντων κοσμετολογίας στα μάτια κουνελιών. Όπως είπε ο ίδιος, το γεγονός ότι τόσοι άνθρωποι επέτρεψαν να συμβεί αυτό το κακό επί ναζισμού τον οδήγησε στον ακτιβισμό και στο να μην μένει άπραγος.

Πάντως, ο Πάττερσον κάνει αναφορές και σε ανθρώπους της «απέναντι όχθης», σε πρόσωπα με διαφορετικές εμπειρίες, που είτε ήταν στρατιώτες στη Βέρμαχτ είτε ως απλοί γερμανοί πολίτες έζησαν τους ανηλεείς βομβαρδισμούς είτε ως παιδιά αξιωματούχων του Γ' Ράιχ μεγάλωσαν σε οικογενειακές συνθήκες που επέβαλαν τη λατρεία του Χίτλερ και την πλήρη αφοσίωση σε αυτόν. Διατρέχει τις βιογραφίες όλων αυτών για να αναδείξει όψεις της φωτεινής δράσης τους. Επίσης, αναφέρεται εκτενώς στο έργο του μυθιστοριογράφου Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ, για να καταλήξει στο πολύ δυσάρεστο και οδυνηρό για κάθε πολίτη του μετανεωτερικού αυτού κόσμου συμπέρασμα: δυστυχώς, η κοσμοθεωρία του Χίτλερ στη γη των νικητών παραμένει μέχρι σήμερα ζωντανή.

Η *Αιώνια Τρεμπλίνκα* είναι ένα βιβλίο δύσκολο, δυσάρεστο, αλλά με ένα μήνυμα ελπίδας στο τέλος. Όσο κι αν η πορεία του είδους μας συνδέεται με την άενη καταπίεση και την εκμετάλλευση των άλλων ειδών, η πραγματική ηθική δοκιμασία της ανθρωπότητας κρίνεται όταν ο ένας, η εξαίρεση στον κανόνα, αναπτύξει δράση εναντίον αυτής της μακράς πορείας απανθρωποποίησης.

Ίσως μέσα από ένα βιβλίο σαν αυτό κατορθώσουμε να ανατρέψουμε τη μεγαλύτερη αποτυχία μας ως είδος, μέσω της αληθινής καλοσύνης.

- Άννα-Μαρία Δρουμπούκη
- Δημοσιεύθηκε στο Κριτική, Τεύχος 54

Πηγή/φωτογραφία: booksjournal.gr

Βιβλίο: Αιώνια Τρεμπλίνκα – Η συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα και το Ολοκαύτωμα

Τσαρλς Πάτερσον
μετάφραση: Κώστας Αλεξίου
Πράσινο Ινστιτούτο, 2014
312 σελ.
ISBN 978-618-81011-2-8

Στην “Αιώνια Τρεμπλίνκα” δεν καταδεικνύονται απλά οι κοινές ρίζες της ναζιστικής καταπίεσης, της σφαγής και της υποδούλωσης των ζώων από τη σύγχρονη κοινωνία σε πρωτοφανή βαθμό, μα για πρώτη φορά είμαστε μπροστά σε εκτενή στοιχεία της βαθιάς και προβληματικής σύνδεσης ανάμεσα στην εκμετάλλευση των ζώων και στην Τελική Λύση. Επιπλέον, ο δρ. Πάτερσον δεν μας αφήνει να ξεχάσουμε ότι οι πρακτικές του χαρακτηριστικά αμερικανικού θεσμού των σφαγείων -που λειτούργησε ως μοντέλο για τη σφαγή ανθρώπινων πλασμάτων κατά το ναζιστικό Ολοκαύτωμα- ακμάζουν μέχρι σήμερα.

Ωστόσο, η “Αιώνια Τρεμπλίνκα” δεν σταματάει εκεί. Εξερευνώντας τον παγιωμένο ρατσισμό της αμερικανικής κουλτούρας, τον οποίο συχνά ο Χίτλερ χαρακτήριζε υποδειγματικό, το βιβλίο αναφέρει λεπτομερώς την υποστήριξη της Αμερικής προς την ανθρώπινη ευγονική και την υποχρεωτική στείρωση, όπως και τον ρόλο που έπαιξαν οι υποστηρικτές τους συνεισφέροντας στην Τελική Λύση. Είναι κάτι που θα έπρεπε να είχε γίνει πολύ καιρό τώρα, γιατί χωρίς αυτό ο αμερικανικός πολιτισμός είναι ιδιαίτερα απίθανο να έφτανε κάποτε σε σημείο να ξανασκεφτεί τις αξίες που

συνεχίζουν να τον καθιστούν τον πιο εκμεταλλευτικό απέναντι στα ζώα πολιτισμό.

Όσο δύσκολο κι αν είναι να διαβαστούν οι αποκαλύψεις της “Αιώνιας Τρεμπλίνκα”, το βιβλίο περνάει ένα μήνυμα ελπίδας. Το τελευταίο μέρος του βιβλίου προσπαθεί να πει τις ιστορίες ανθρώπων των οποίων η σύνδεση με το Ολοκαύτωμα, είτε ως θύματα είτε ως θύτες, τους οδήγησε στην υπεράσπιση της απελευθέρωσης των ζώων. Αν η εμπειρία των δεινών μπορεί να παράγει κάτι καλό, τότε αυτό το καλό είναι η εργασία εκείνων που η μνήμη τους τους παροτρύνει να ανακουφίσουν τα δεινά των άλλων.

(από την εισαγωγή του βιβλίου)

Δείτε το βιβλίο [εδώ](#).

(solon.org.gr)